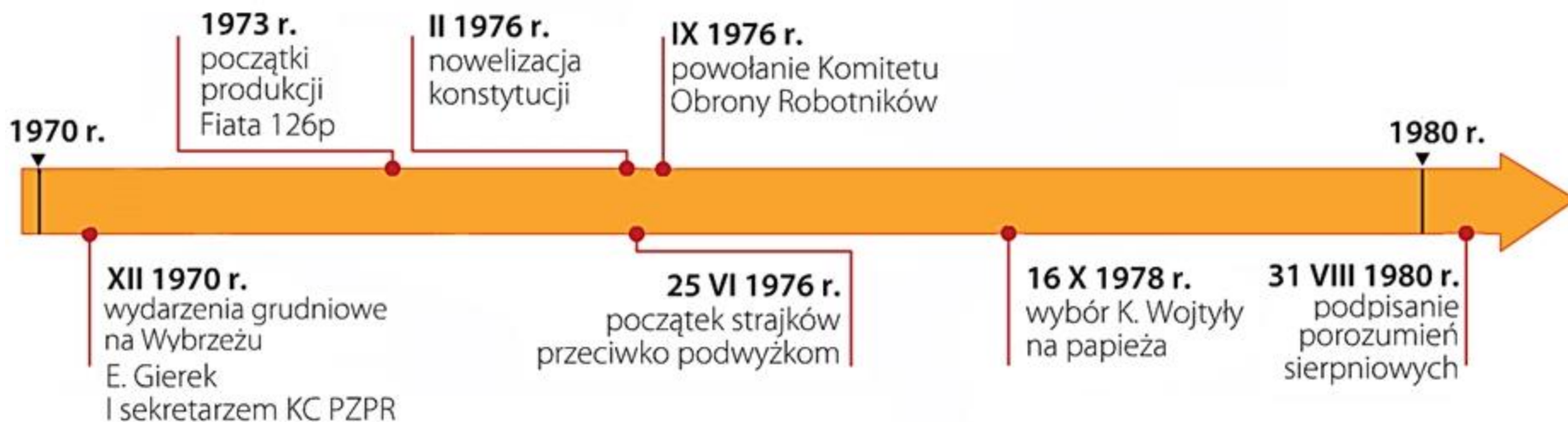
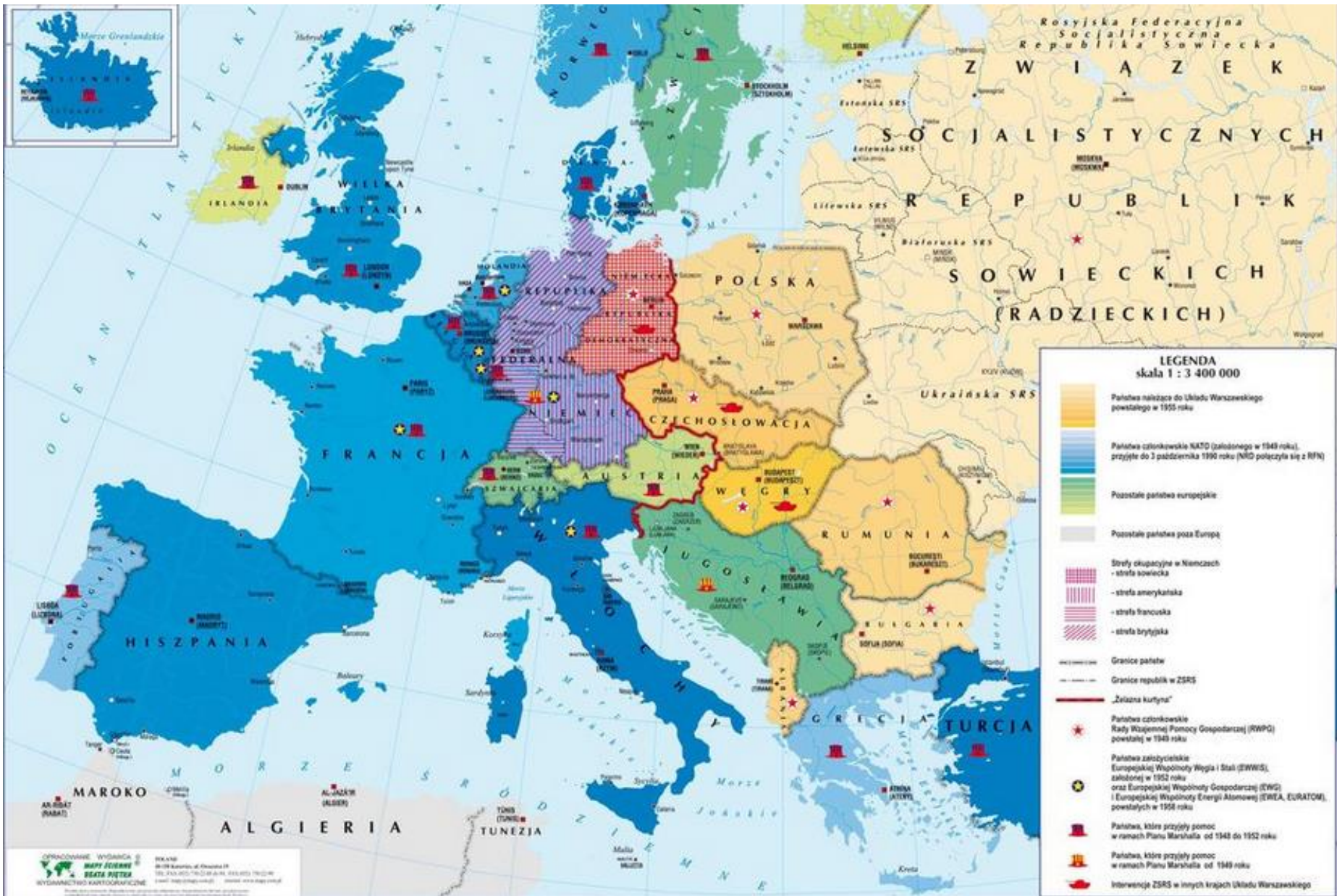


Narodziny demokratycznej opozycji

Oś czasu





LEGENDA
skala 1 : 3 400 000

- Państwa należące do Układu Warszawskiego powstałego w 1955 roku
- Państwa członkowskie NATO (założonego w 1949 roku), przyjęte do 3 października 1990 roku (NATO połączyła się z RFN)
- Pozostałe państwa europejskie
- Pozostałe państwa poza Europą
- Strefy okupacyjne w Niemczech - strefa sowiecka
- strefa amerykańska
- strefa francuska
- strefa brytyjska
- Granice państw
- Granice republik w ZSRS
- „Żelazna kurtyna”
- Państwa członkowskie Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG) powstałej w 1949 roku
- Państwa założycielskie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWS), założonej w 1952 roku oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG) i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EWEA, EURATOM), powstałych w 1958 roku
- Państwa, które przyjęły pomoc w ramach Planu Marshalla od 1948 do 1952 roku
- Państwa, które przyjęły pomoc w ramach Planu Marshalla od 1949 roku
- Interwencja ZSRS w innych krajach Układu Warszawskiego

OPRACOWANIE WYDARCA ©
MAPY ŻELAZNA
REKTA PISTRA
 WYDAMICTWO KARTOGRAFICZNE
 ul. Żelazna 1, 00-610 Warszawa
 tel. 22 638 12 34, 22 638 12 35, 22 638 12 36, 22 638 12 37
 www.wydawnictwo.com.pl

Notatka z lekcji

1. Terminy: Czerwiec '76, spekulacja, drugi obieg, ciche podwyżki, tajny współpracownik (TW), Komitet Obrony Robotników (KOR), Wolne Związki Zawodowe (WZZ), Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO),, Konfederacja Polski Niepodległej (KPN), Ruch Młodej Polski (RMP).
2. Postaci: Edward Gierek, Jan Paweł II, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew i Zofia Romaszewscy, Leszek Moczulski, Anna Walentynowicz, Stanisław Barańczak, Antoni Macierewicz, Stanisław Pyjas, Andrzej Gwiazda, Krzysztof Wyszkowski, Bogdan Borusewicz.
3. Czerwiec 1976 roku - kryzys społeczno-gospodarczy.
4. Organizacja pomocy dla represjonowanych - powstanie opozycji.
5. Rozwój opozycji.
6. Znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II dla społeczeństwa polskiego,
7. Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski.

Pojęcia

Czerwiec '76 - określenie nadane fali strajków i protestów, do których doszło w PRL pod koniec czerwca 1976;

Spekulacja - wykupywanie i odsprzedaż z nadmiernym zyskiem towarów, których brakuje na rynku;

Drugi obieg - drugi obieg wydawniczy, obieg niezależny, określenie używane w publicystyce od ok. 1980, oznaczające drukowanie i rozpowszechnianie publikacji z pominięciem cenzury (wydawnictwa bezdebitowe);

Ciche podwyżki – podwyżki cen towarów i usług wprowadzane bez ich ogłaszania;

Tajny współpracownik (TW) - osoba pozyskana do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Opozycja - ugrupowanie sprzeciwiające się polityce rządu, krytykująca dominujące ideologie czy instytucje.

Komitet Obrony Robotników (KOR)

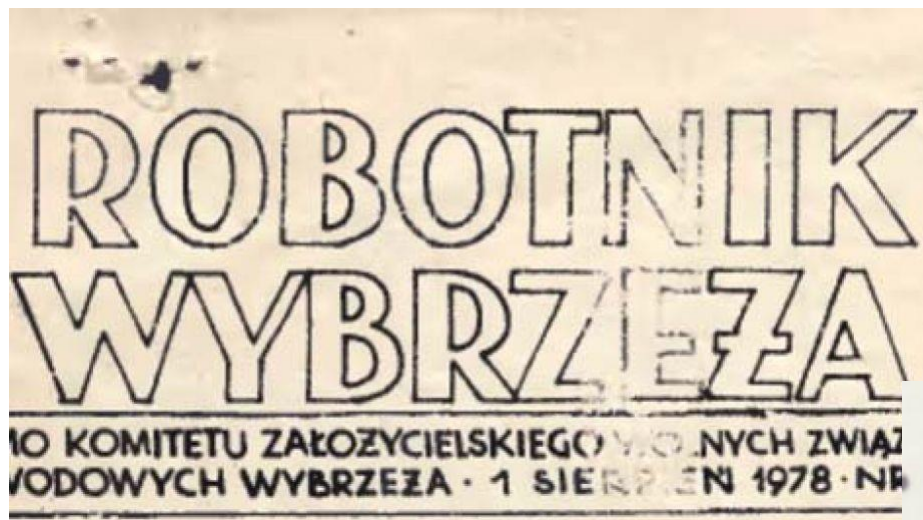
Organizacja opozycyjna działająca od września 1976 do września 1977, sprzeciwiająca się polityce władz PRL, niosąca pomoc osobom represjonowanym w wyniku wydarzeń Czerwca 1976, przede wszystkim w Radomiu i Ursusie, a także w Płocku.

Założyciele: Antoni Macierewicz, Jacek Kuroń, Jerzy Andrzejewski.



Wolne Związki Zawodowe (WZZ)

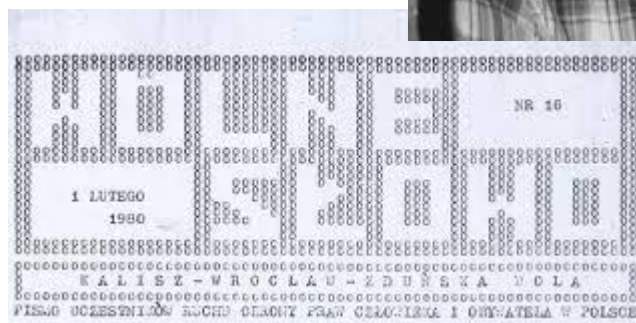
Komitet Założycielski WZZ Wybrzeża został powołany 29 kwietnia 1978 w Gdańsku przez Andrzeja Gwiazdę, Krzysztofa Wyszukowskiego i Antoniego Sokołowskiego



Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO)

Centroprawicowa organizacja antykomunistyczna i niepodległościowa, powołana 25 marca 1977.

Założyciele: Leszek Moczulski, Romuald Szeremietiew i Andrzej Szomański.



Konfederacja Polski Niepodległej (KPN)

Partia polityczna, założona 1 września 1979 przez Leszka Moczulskiego, Tadeusza Stańskiego i Romualda Szeremietiewa, nawiązująca do tradycji piłsudczykowskich. Pierwsza partia o charakterze antykomunistycznym powstała w Europie Środkowo-Wschodniej w okresie powojennym.



Ruch Młodej Polski (RMP)

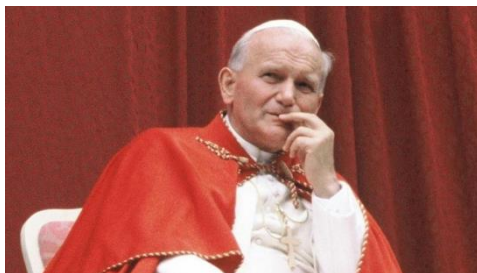
Ugrupowanie polskiej opozycji antykomunistycznej, skupione wokół Aleksandra Halla i pisma „Bratniak”, powstałe w 1979, nawiązujące do prawicowej myśli politycznej, podkreślające jako swój pierwszoplanowy cel kwestię odzyskania przez Polskę pełnej niepodległości



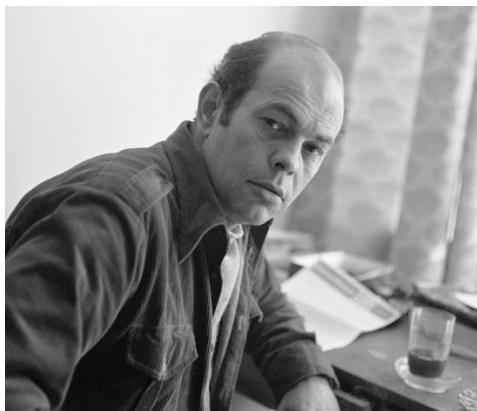
Postaci



Edward Gierek (1913 - 2001) polityk, działacz komunistyczny, w latach 1970 - 1980 I sekretarz KC PZPR.



Jan Paweł II (Karol Józef Wojtyła) (1920 – 2005) duchowny rzymskokatolicki, arcybiskup metropolita krakowski, kardynał, od 16.10.1978 r. papież. Święty Kościoła katolickiego.



Jacek Kuroń (1934 – 2004) polityk, jeden z przywódców opozycji w okresie PRL, historyk, działacz tzw. czerwonego harcerstwa, współzałożyciel KOR.

Postaci



Adam Michnik publicysta, eseista, pisarz, historyk i działacz polityczny. W latach 1968 -1989 dysydent i jeden z głównych działaczy opozycji demokratycznej w PRL. Od 1989 redaktor naczelny „Gazety Wyborczej”.



Zofia Romaszewska – działaczka społeczna, uczestniczka opozycji demokratycznej w PRL. Razem z mężem Zbigniewem Romaszewskim współtwórczyni Biura Interwencyjnego KSS „KOR” i Radia „Solidarność”,

Zbigniew Romaszewski (1940 - 2014) polityk, działacz opozycji w okresie PRL, doktor nauk fizycznych.



Leszek Moczulski – dziennikarz, publicysta, polityk, historyk. Działacz opozycji w okresie PRL, wielokrotnie aresztowany, łącznie przez około sześć lat więziony w tym okresie z przyczyn politycznych. Założyciel ROPCiO i KPN.

Postaci



Anna Walentynowicz (1929 – 2010) działaczka społeczna, opozycjonistka w PRL, działaczka Wolnych Związków Zawodowych, współzałożycielka NSZZ „Solidarność”. Dama Orderu Orła Białego.



Stanisław Barańczak (1946–2014) poeta, krytyk literacki, tłumacz, jeden z najważniejszych twórców Nowej Fali, działacz Komitetu Obrony Robotników.



Antoni Macierewicz – polityk, historyk, nauczyciel akademicki, publicysta. Działacz opozycji demokratycznej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1968–1989, współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników i Komitetu Samoobrony Społecznej „KOR”.

Postaci



Andrzej Gwiazda – inżynier elektronik, związkowiec, nauczyciel akademicki, publicysta, działacz opozycji w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, współtwórca Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża i NSZZ „Solidarność”.



Krzysztof Wyszkowski – polityk, publicysta, działacz opozycji w PRL, współzałożycielem Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża.



Bogdan Borusewicz – polityk i historyk, działacz opozycji demokratycznej w latach PRL, działacz Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. W sierpniu 1980 był głównym inicjatorem i – wraz z Jerzym Borowczakiem, Bogdanem Felskim i Ludwikiem Prądyńskim strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina.

Kryzys społeczno-gospodarczy w 1976 r.

- po pierwszych korzystnych latach rządów Edwarda Gierka sytuacja gospodarcza zaczęła się pogarszać,
- władze podjęły decyzję o znacznych podwyżkach cen na niektóre towary,
- reakcją na podwyżkę cen były strajki, które wybuchły 25 VI 1976 r. w Radomiu, Ursusie i Płocku,
- do stłumienia protestów władze skierowały Zmotoryzowane Oddziały Milicji Obywatelskiej (ZOMO),
- uczestników protestów dotknęły represje,
- zapadła natychmiastowa decyzja o wstrzymaniu podwyżek, na towary, których brakowało, władze wprowadziły kartki.

Organizacja pomocy dla represjonowanych robotników

- w 1976 r. został utworzony Komitet Obrony Robotników (KOR),
- KOR został utworzony przez 14 działaczy, m.in.: Jana Józefa Lipskiego, Jacka Kuronia i Antoniego Macierewicza,
- formy działania KOR-u;
 - organizowanie pomocy materialnej dla robotników zwolnionych z pracy,
 - organizowanie pomocy prawnej dla sądzonych robotników,
 - wydawanie „Biuletynu Informacyjnego KOR” oraz pisma „Robotnik”,
- w 1977 r. został zamordowany współpracownik KOR, student Stanisław Pyjas.

Stanisław Pyjas



Działacz opozycyjny okresu PRL, student filologii polskiej i filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego śmierć w tajemniczych okolicznościach kilka dni przed juwenaliami wstrząsnęła środowiskiem akademickim Krakowa i Polski.



Kształtowanie się opozycji

- w 1977 r. Komitet Obrony Robotników przekształcił się w Komitet Samoobrony Społecznej „KOR” (KSS „KOR”),
- w 1977 r. powstał Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela (ROPCiO),
- w 1978 r. powstały Wolne Związki Zawodowe (WZZ) – m.in. Andrzej Gwiazda, Anna Walentynowicz,
- w 1979 r. powstała Konfederacja Polski Niepodległej (KPN) – Leszek Moczulski,
- działalność Ruchu Młodej Polski – Aleksander Hall.

Kształtowanie się opozycji

Fragment apelu Komitetu Obrony Robotników do społeczeństwa i władz PRL z 23 IX 1976 r.

Robotniczy protest przeciw wygórowanym podwyżkom, który był wyrazem postawy całego niemal społeczeństwa, pociągnął za sobą brutalne prześladowania. W Ursusie i innych miastach bito, kopano i masowo aresztowano demonstrantów. Najszerszy zasięg miało wyrzucanie z pracy, co prócz aresztowań szczególnie uderzyło w rodziny represjonowanych.

Stosowanie represji z reguły związane było z łamaniem prawa przez organa władzy. Sądy wydawały orzeczenia bez materiału dowodowego, z pracy wyrzucano, naruszając przepisy kodeksu pracy. Nie cofnięto się przed wymuszaniem przemocą zeznań. (...) Ofiary obecnych represji nie mogą liczyć na żadną pomoc i obronę ze strony instytucji do tego powołanych, np. związków zawodowych, których rola jest żalosna. (...)

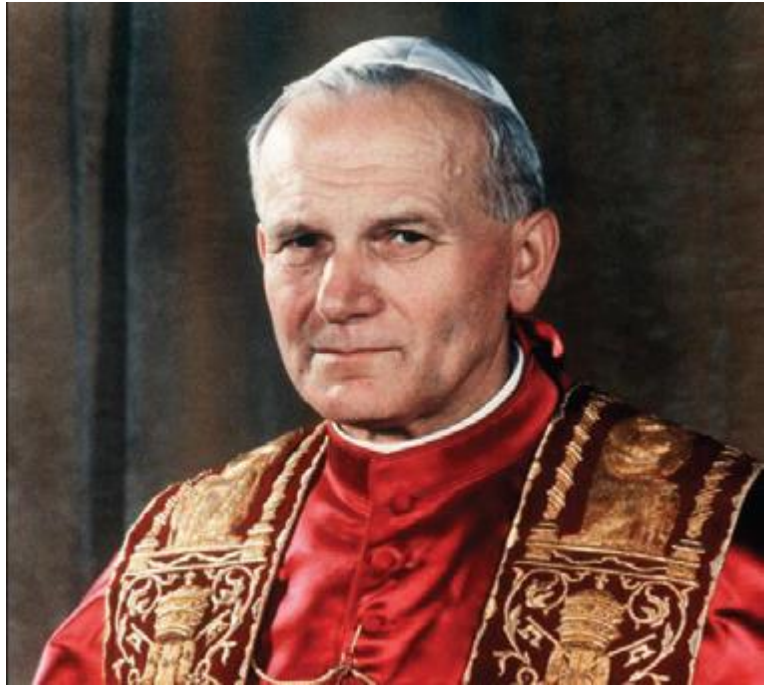
Dlatego niżej podpisani zawiązują Komitet Obrony Robotników celem zainicjowania wszechstronnych form obrony i pomocy. Niezbędna jest pomoc prawna, finansowa, lekarska. Niemniej istotna jest pełna informacja o prześladowaniach. Jesteśmy przekonani, że jedynie publiczne ujawnienie poczynań władzy może być skuteczną obroną. Dlatego m.in. prosimy wszystkich, którzy ulegli prześladowaniom lub wiedzą o nich, o przekazanie członkom Komitetu wiadomości na ten temat. (...).

Pontyfikat Jana Pawła II

- 16 X 1978 r. kardynał Karol Wojtyła został wybrany na papieża i przyjął imię Jana Pawła II,
- wybór Polaka na papieża został przyjęty przez polskie społeczeństwo z ogromnym entuzjazmem,
- w czerwcu 1979 r. odbyła się pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II do Polski.



Pontyfikat Jana Pawła II



Jan Paweł II (1920–2005),

Fragment homilii Ojca Świętego wygłoszonej na Placu Zwycięstwa (obecnie Placu Józefa Piłsudskiego) w Warszawie, podczas pierwszej pielgrzymki do Polski w czerwcu 1979 r.

(...) Na ilu to miejscach Europy i świata przemawiał swoją śmiercią, że nie może być Europy sprawiedliwej bez Polski niepodległej na jej mapie? Na ilu to polach walk świadczył o prawach człowieka wpisanych głęboko w nienaruszalne prawa narodu, ginąc „za wolność naszą i waszą”? (...)

I wołam, ja, Syn polskiej ziemi, a zarazem ja: Jan Paweł II papież (...) wołam wraz z Wami wszystkimi:

Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!

ZAPAMIĘTAJ

- Na początku lat 70., po objęciu władzy przez ekipę Gierka, dzięki zaciągniętym pożyczkom przez Polskę na Zachodzie, zdecydowanie poprawiła się sytuacja materialna społeczeństwa.
- Kryzys gospodarczy spowodował spadek stopy życiowej, wybuchały strajki.
- Utworzono KOR i inne, niezależne od władz organizacje, które za cel obrały sobie walkę metodami politycznymi z komunistami.
- 16 października 1978 roku na papieża wybrano Polaka, który przyjął imię Jan Paweł II.

Pytania utrwalające

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów,
- kim byli: Edward Gierek, Jan Paweł II, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Zbigniew i Zofia Romaszewscy, Leszek Moczulski, Anna Walentynowicz, Stanisław Barańczak, Antoni Macierewicz, Stanisław Pyjas, Andrzej Gwiazda, Krzysztof Wyszkowski, Bogdan Borusewicz,
- opisz genezę, przebieg i skutki wydarzeń czerwcowych w 1976 r.,
- przedstaw okoliczności narodzin opozycji demokratycznej w Polsce,
- określ cele i opisz działalność KOR-u,
- wyjaśnij wpływ wyboru Karola Wojtyły na papieża na sytuację w Polsce